Poniedziałek 28 maja 1906 roku. Rok I.

KURJER RADOMSKI

Pismo s… …ackie.

Wychodzi we wtorki, czwartki … …cznie dodatki telegraficzne.

WARUNKI PRZEDPŁATY.

W Radomiu: rocznie rb. 5, półrocznie rb. 2 k. 50, kwartalnie rb. 1 k. 25, miesięcznie k. 45.

Z przesyłką pocztową: rocznie rb. 6 k. 20, półrocznie rb. 3 k. 10, kwartalnie rb. 1 k. 55.

Za granicą: rocznie rb. 8, półrocznie rb. 4, kwartalnie rb. 2.

Numer pojedy… czy kop. 5.

Dodatki teleg… ficzne po kop.

Przedpłatę i og… szenia przyjmu… Administracj… „Kurjera“

Drobne rękopisy nie zwracają się.

…tę przyj- … również …nie oraz … w mia- … miaste- …ach.

… adresu pocztowego k. 20.

OGŁOSZENIA.

Na I stronie za wiersz garmontowy lub jego miejsce kop. 30.

Nekrologi za wiersz kop. 15.

Reklamy, nadesłane po tekscie za wiersz petitowy lub jego miejsce kop. 20.

Ogłoszenia zwyczajne pierwszy raz kop. 10, następne po kop. 5 za wiersz petitowy lub jego miejsce.

Ogłoszenia drobne po k. 2 za wyraz.

Ogłoszenia do Kurjera Radomskiego przyjmuje Biuro Metzla Warszawa Krak. Przedm. 53.

TELEGRAMY:

(Telegramy Agiencji Petersburskiej).

Z Królestwa.

Warszawa 27 | V. 8 urzędników z poczty, za udział w strejkach, skazano na zesłanie do Wołogdy.

Z Rosji.

Odesa 27 | V. Strejk marynarzy trwa w dalszym ciągu, obejmując coraz szersze warstwy. Liczba strejkujących dosięga kilku tysięcy. W porcie załogi wzmocniono.

Sąd wojenny skazał na powieszenie ucznia szkoły elektrotechnicznej Wejlanda za zbrojny napad na mieszkanie Korelickiego.

Tuła 27 | V. Raniony dyrektor Radeckij zmarł.

Kijów 27 | V. Zabito lekarza wojennego Łazarenkę. Sprawca, skradłszy wartościowe rzeczy, zbiegł.

Petersburg 27 V. „Prawitielstwiennyj Wiestnik“ podaje statystykę zesłanych i aresztowanych w państwie od 1 | I. do 1 | V. b. r., wyrokami specjalnych sądów zesłano 5446 osób, na mocy wyroków jenerał-gubernatorów—1379 z liczby 3351 aresztowanych, pozostaje w więzieniach 2267. Sprawy tych ostatnich niezwłocznie będą rozpatrywane; i w razie braku dowodów—umorzone.

Petersburg 27 V. „Riecz“ komunikuje, że rząd początkowo zamierzał ogłosić częściową amnestję, ale treść mowy, wygłoszonej przez posła Stachowicza w Izbie państwowej—wpłynęła na zmianę powziętego zamiaru.

Petersburg 27 | V. „Riecz“ występuje przeciw zorganizowaniu się nowego związku autonomistów ze względu na to, iż nowy ten związek może niekorzystnie wpłynąć nie tylko na przebieg spraw ogólnych, lecz i autonomicznych.

Petersburg 27 | V. Posiedzenie w Dumie rozpoczęło się o godz. 2-ej m. 30. Za wyjątkiem ministrów wojny i marynarki wszyscy—obecni. Na trybunie stanął Goremykin i odczytał deklarację rady ministrów, zaakceptowaną przez Monarchę.

„Rada ministrów, rozważywszy oddany jej przez Jego Cesarską Mość adres Dumy państwowej na słowa powitalne, wzięła pod uwagę to, że wyszczególnione w tym adresie życzenia i wnioski dotyczą przedmiotów ustawodawczych lub też porządków państwowego zarządu. Stawiając za podstawę swojej działalności ścisłe przestrzeganie prawa i rozważywszy w związku z tą zasadą wypowiedziane przez Dumę poglądy, rząd wyraża przedewszystkiem gotowość okazania całkowitego poparcia przy opracowywaniu przez Dumę spraw poruszonych przez nią, które nie wychodzą poza granice pozostawionej jej inicjatywy prawa. Taka pomoc całkowicie odpowiada obowiązkom rządu i wyjaśni Dumie państwowej poglądy jego na istotę tych spraw i wypowiedzenie zdania w każdej z poszczególnych kwestji. Rząd również okaże poparcie w sprawie zmiany prawa wyborczego, chociaż ze strony swojej nie uważa tej kwestji za podlegającą niezwłocznemu rozważaniu, gdyż Duma państwowa dopiero przystępuje do swojej działalności prawodawczej, dlatego więc nie zdążyła wyjaśnić potrzeb zmiany sposobu swej organizacji. Ze szczególną uwagą rada ministrów zwraca się do poruszonych przez Dumę: potrzeb ludności wiejskiej i wydania prawa, ustanawiającego równouprawnienie włościan z innemi stanami, zaspokojenia potrzeb klasy robotniczej, wypracowania prawa o powszechnym nauczaniu, wynalezienia sposobów dla odpowiedniego rozłożenia ciężarów podatkowych na zamożniejsze klasy ludności, wreszcie dla sprawy przekształcenia miejscowego zarządu i samorządu zgodnie z właściwościami kresów. Nie mniejsze znaczenie nadaje rada ministrów wyszczególnionej przez Dumę kwestji wydania nowego prawa, zapewniającego nietykalność osobistą, wolność sumienia, słowa, prasy, zebrań i związków, wzamian tymczasowych przepisów, wydanych w tych sprawach.

Co do tych przepisów, to ich zmiana na ustawę stałą, opracowaną w porządku prawodawczym, przewidywana była przy samym wydaniu. Niezależnie od tego rada ministrów uważa za swój obowiązek zastrzedz się, że celem wypełnienia tej pracy prawodawczej konieczne jest uzbrojenie władzy administracyjnej w rzeczywiste sposoby do tego, ażeby przy pomocy praw, obliczonych na pokojowy przebieg życia, rząd mógł odwrócić, zwalczyć nadużycia swobody i przeciwdziałać zamachom, grożącym społeczeństwu i państwu.

Co się tyczy rozstrzygnięcia włościańskiej sprawy agrarnej, droga, wskazana przez Dumę, t. j. przeznaczenie na ten cel ziem apanażowych, gabinetowych, klasztornych, cerkiewnych i przymusowego wywłaszczenia ziem prywatnych, do których należą i ziemie włościan posiadaczy, rada ministrów uważa za swój obowiązek oświadczyć, że rozstrzygnięcie tej kwestji na zasadach, projektowanych przez Dumę państwową, jest bezwarunkowo niedopuszczalne.

Władza państwowa nie może odejmować prawa władania ziemią jednostkom, władza państwowa wogóle nie może zaprzeczać praw własności prywatnej.

Zasada nietykalności własności prywatnej jest przyjętą na całym świecie na wszystkich stopniach życia obywatelskiego i staje się kamieniem węgielnym narodowego dobrobytu, zasadniczą podstawą ustroju państwowego, bez czego niemozliwe jest nawet istnienie państwa.

Nie wywołuje też zastosowania tego środka sama istota sprawy rolnej wobec obszernych, nie wyczerpanych jeszcze, a wielce obfitych środków, znajdujących się w rękach państwa i przed szerokiem zastosowaniem wszystkich możliwych do tego sposobów legalnych.

Sprawa rolna może być rozstrzygnięta niewątpliwie z powodzeniem, bez burzenia fundamentów państwowości i podrywania sił żywotnych naszej ojczyzny.

Pozostała treść, zawarta w adresie Dumy państwowej charakteru prawodawczego, dotyczy ustanowienia odpowiedzialności wobec przedstawicieli narodowych—ministrów, nie cieszących się ufnością Dumy, zwinięcie rady państwa i usunięcie ustanowionych praw, szczególnie praw granic prawodawczej działalności Dumy państwowej.

Nad wnioskami temi rada ministrów nie uważa za stosowne zastanawiać się, gdyż dotyczą one zasadniczych praw państwowych, nie podlegających rozważaniu przez Dumę państwową. Wreszcie co się tyczy trosk Dumy państwowej o umocnienie w armji i flocie zasad sprawiedliwości i prawa, to w tym względzie rząd oświadcza, że w wojskach Jego Cesarskiej Mości zasady te oddawna wzmocnione są na niezachwianych podstawach. Obecnie troska Monarszego Wodza jest skierowaną, jak o tym świadczą przedsięwzięte środki do polepszenia bytu materjalnego wszystkich stopni armji i floty.

Odnaleźć środki konieczne dla najszerszego urzeczywistnienia tych zamierzeń, stanowi jedno z głównych zadań władzy państwowej i nowoustanowionych instytucji prawodawczych.

Mówiąc o drugiej grupie wyrażonych przez Dumę życzeń, jako to w odwołaniu wyjątkowych praw i samowoli jednostek urzędujących, rada ministrów sądzi, że dotyczy to całkowicie sfery państwowego rządu. W tej zaś sferze pełnomocnictwa Dumy pastwowej ograniczają się do prawa interpelacji ministrów, lub powładnych im osób i instytucji. Niezależnie od tego zaprowadzenie w naszej ojczyźnie surowej legalności na zasadach porządku i prawa stanowi troskę rządu, który nie zaniecha bacznie pilnować, ażeby oddzielne organa rządowe były do głębi przeniknięte temi dążeniami.

Wskazane przez Dumę państwową braki w prawach wyjątkowych, skierowanych do zapewnienia porządku i spokoju w nadzwyczajnych wypadkach i sam rząd uznaje.

Opracowanie nowych praw doskonalszych odbywa się w odpowiednich instytucjach rządowych. Jeżeli zaś bez względu na braki w tych prawach moc ich była stosowaną w wielu miejscowościach, przyczyna tego mieści się w nieustających, codziennych zabójstwach, rabunkach i innych oburzających gwałtach. Podstawowym obowiązkiem władzy państwowej jest strzeżenie życia i mienia obywateli spokojnych. Rada ministrów w poczuciu ciężkiej odpowiedzialności. leżącej na niej w tym względzie wobec całego kraju oświadcza, że dopóki rzeczone objawy w ogarniętym przez wrzenie kraju nie ustaną, przewidzianych przez prawo środków walki z bezprawiem i naruszeniem zasadniczych warunków bezpieczeństwa publicznego, rząd będzie zmuszony i w dalszym ciągu w obronie tego bezpieczeństwa używać.

Ogólna amnestja polityczna, o którą starania zaznaczyła Duma państwowa zawiera w sobie ułaskawienia skazanych przez sądy, bez względu jakiego rodzaju były spełnione czyny występne. Stanowi to prerogatywę władzy zwierzchniej, od której istotnie całkowicie zależy przyznanie łaski Monarszej tym, którzy dopuścili się występku dla dobra powszechnego. Rada ministrów ze swej strony sądzi, że takie dobrodziejstwo nie odpowiadałoby teraźniejszemu czasowi wrzenia i gwałtów.

Co się tyczy osób, pozbawionych wolności w porządku administracyjnym, rada ministrów zastosowała środki najściślejszej rewizji i wydanych w tym względzie postanowień w celu uwolnienia tych osób, którym przywrócenie wolności nie grozi spokojowi publicznemu codziennie naruszanemu zamachami występnemi.

Niezależnie od przytoczonych tu poglądów na treść adresu Dumy państwowej, rada ministrów uważa za potrzebne już obecnie zaznaczyć w ogólnych warunkach swoje najbliższe zamiary w sferze prawodawczej.

Siła państwa rosyjskiego polega przedewszystkim na jego żywiole rolniczym. Dobrobyt ojczyzny jest nieosiągniony, dopóki nie będą zapewnione warunki powodzenia i rozkwit pracy rolniczej, która stanowi osnowę naszego życia ekonomicznego.

Z tej przyczyny, poczytując sprawę włościańską, ze względu na jej ogólnopaństwowe znaczenie za najważniejszą, z podlegających obecnie rozpoznawaniu, ra-

da ministrów uznaje, że odpowiednio do tej ważności potrzeba także i szczególnej dbałości i ostrożności w wyszukiwaniu dróg i sposobów jej załatwienia.

Ostrożność w tej sprawie jest niezbędna, aby uniknąć gwałtownych wstrząśnień bytu włościańskiego, ale, zdaniem rady ministrów, reorganizacja naszego ustroju państwowego z przyznaniem wybranym z pośród ludności włościańskiej udziału w działalności prawodawczej zakreśla główne zasady przyszłej reformy włościańskiej.

W tych warunkach stanowe wyodrębnienie włościan powinno ustąpić miejsca zjednoczeniu ich z innymi stanami w stosunkach obywatelskiego porządku prawnego, zarządu i sądu. Powinny również odpaść te wszystkie ograniczenia prawa własności do gruntów nadanych, które ustanowiono dla zabezpieczenia akuratnej amortyzacji długu wykupnego.

Zrównanie włościan w ich prawach obywatelskich i politycznych z pozostałemi stanami nie powinno wcale pozbawiać władzy państwowej prawa i obowiązku do okazywania osobnej dbałości o potrzeby włościan na roli. Środki w tej dziedzinie winny być skierowane tak ku poprawie warunków gospodarstwa włościan na roli w jego granicach istniejących, jak i ku powiększeniu przestrzeni gospodarstw w części małorolnej ludności na rachunek wolnych gruntów prywatnych przy udziale Banku ziemskiego włościańskiego.

Pod tym względem państwo ma obszerne i owocne pole działania. Podniesienie gospodarstwa rolnego, będącego obecnie na bardzo nizkim stopniu rozwoju, powiększenie rozmiarów produkcji kraju i przez to podniesienie stopnia dobrobytu ogólnego.

Olbrzymie przestrzenie zdolnej do uprawy ziemi są obecnie puste w azjatyckich posiadłościach państwa. Z tej przyczyny *rozwój wychodźtwa* jest jedną z pierwszych trosk rady ministrów.

Uznając nagłość podniesienia strony moralnej w masach ludności wraz z *rozwojem* jej *oświaty*, rząd przygotowywa, zgodnie z życzeniami wyrażonemi w tej sprawie przez Dumę państwową, *projekty powszechnego nauczania początkowego* z szerokim powołaniem sił społecznych do sprawy oświaty ludu.

Starając się prócz tego o sprawiedliwą organizację wykształcenia średniego i wyższego, rada ministrów wniesie w najbliższej przyszłości do rozpoznania przez Dumę państwową *projekt reorganizacji szkoły średniej*, otwierający wrota inicjatywie publicznej i prywatnej w tym zakresie, oraz *projekt reformy wyższych zakładów szkolnych*, oparty na zasadach samorządu.

Przejęty przekonaniem, że zapowiedziane przez Najjaśniejszego Pana odnowienie strony moralnej ziemi rosyjskiej jest niemożliwe do wykonania bez wprowadzenia w kraju istotnych zasad porządku prawnego, rada ministrów wysuwa na pierwszy plan *sprawę sądu miejscowego*, utworzonego na takich zasadach, przy których osiągałoby się zbliżenie sądu do ludności, *uproszczenie organizacji sądowej*, oraz przyśpieszenie i zmniejszenie kosztów procedury sądowej,

Równocześnie z opracowanym *projektem samorządu miejscowego* rada ministrów wniesie do Dumy państwowej *projekt zmiany* istniejących *przepisów co do odpowiedzialności cywilnej i karnej urzędników.*

Projekty te wypływają z tej myśli, że świadomość świętości i nienaruszalności prawa może zakorzenić się wśród ludności tylko wraz z przekonaniem o niemożności bezkarnego naruszania prawa, nietylko ze strony obywateli, ale także i ze strony przedstawicieli władz.

Dążąc następnie do osiągnięcia możliwie zupełnego zrównania w sprawie rozdziału ciężaru podatkowego, rada ministrów zamierza wnieść do rozpoznania przez władzę prawodawczą *projektu podatku dochodowego*, *zmiany ustawy o podatku spadkowym*, *o podatku szacunkowym i rewizję niektórych form podatków pośrednich.*

Nakoniec w rzędzie przygotowawczych projektów praw rada ministrów poczytuje za potrzebne wspomnieć jeszcze *o projekcie zmiany ustawy pasportowej*, dążącej do zniesienia obecnych paszportów i świadectw na zamieszkanie.

W końcu rada ministrów poczytuje za obowiązek oświadczyć, że, uznając pierwszorzędne znaczenie środków, skierowanych ku odnowieniu naszego prawodawstwa na zasadach Najwyższego manifestu z d. 30 października r. 1906, rząd jest zarazem przejęty przekonaniem, że potęga państwa, jego siła zewnętrzna i siła wewnętrzna opierają się na szanującej prawo, ale energicznej i czynnej władzy wykonawczej.

Podobną władzę rząd zamierza niezachwianie ujawniać, świadomy ciążącej na nim odpowiedzialności za utrzymanie porządku publicznego przed Monarchą i narodem rosyjskim.

Rada ministrów ma nadzieję, że Duma państwowa, w przekonaniu, że rozwój pokojowy państwa rosyjskiego zależy od rozumnego pojmowania wolności i porządku, swoją spokojną i owocną pracą pomoże mu wnieść tak pożądane dla kraju uspokojenie do wszystkich warstw ludności.

Po wysłuchaniu deklaracji pierwszy zabrał głos **Nabokow.** W imieniu całej Izby, oświadcza, iż spotkało ich straszne rozczarowanie.

„Zmiana gabinetu ministerjalnego, jak się okazuje, nie wprowadziła państwa na nowe tory konstytucyjne—nadzieje zawiodły. Deklaracja ministrów najżywotniejszą kwestję—rozstrzygnęła kategoryczną odmową (niemilknące oklaski).

Rodiczew krytykuje deklarację ministrów, wykazując błędy polityki—polityki: gwałtów, stanów wojennych, wzmocnionych ochron... Gwałty wywołują opór—tą drogą nie dojdzie się do uspokojenia kraju. Rząd po dawnemu rozróżnia w kraju dwie kategorje ludzi: —prawomyślnych i niebezpiecznych, godnych i niegodnych. Władza prawodawcza należy do kompetencji przedstawicielstwa narodowego, a—nie władzy wykonawczej; samo zaś sumienie winno obudzić poczucie odpowiedzialności ministrów przed narodem, „i jeżeli tego poczucia nie macie, to wierzcie Panowie, że musicie ustąpić miejsca nowemu gabinetowi“ (owacja).

Anikin mówi w imieniu włościan. Mówca, roztrząsając pojedyncze punkty deklaracji, wykazuje dawny system samowoli i nadużyć. Włościanie w adresie wszakże tak jasno i dokładnie wypowiedzieli swoje żądania, swoje potrzeby.... W końcu mówca wypowiada swoje oburzenie, że ministerjum wcale nie w porę wygłasza popularne odczyty, o ziemi, o świecie, o władzy . . . .

Lednicki zaznacza, że w deklaracji niema ani słowa o prawach poszczególnych narodowości, wobec tego wszystkie narodowości, zamieszkujące w państwie, pójdą dłoń w dłoń z ludem rosyjskim i wywalczą upragnioną wolność...

Aładin mówi o nieuniknionej rewolucji i o potokach krwi, które popłyną . . . . (okrzyki: „dosyć, dosyć“ przerywają mowę). Większość w Izbie zaprotestowała przeciw naruszeniu wolności słowa. Aładin mówi dalej, kategorycznie żądając zmiany gabinetu ministrów. W końcu dodaje, że ministrowie nieprawnie przybyli do Dumy i podziwia śmiałość—wyższą ponad wszystkie ich zalety.

Prezydujący dzwoni.

Kokoszkin mówi o naruszeniu prawa, w deklaracji ministrów i jeszcze raz zaznacza konieczność amnestji. W końcu zwraca się do ministròw i komunikuje im, że powinni się podać do dymisji. (Pół godzinna przerwa).

Kowalewskij zbija deklarację co do nietykalności praw własności. Dalej zapytuje ministrów jak ośmielili się znieważyć pamięć Cesarza-Oswobodziciela (zagłuszają oklaski) poczym mówi dalej: „Panowie ministrowie, niepotrzebnie zakomunikowaliście Izbie, że amnestja stanowi prerogatywę Monarchy—my sami o tym wiemy. Czy nie zechcecie, panowie, powiedzieć, że taka jest wola Monarchy?—jeżeli tak, toście Go obrazili. Wobec tego nie my powinniśmy Wam powiedzieć: podajcie się do dymisji, sam Monarcha powinien was oddalić. My w dalszym ciągu będziemy pracowali, nie bojąc się niczego i—tylko brutalna siła fizyczna zmusi nas odejść stąd.... (niemilknące oklaski).

Hr. Heyden zamierzał spokojnie pracować w Izbie, deklaracja jednak rozproszyła jego nadzieje. Ministerjum, jego zdaniem, doszło do kulminacyjnego punktu, z którego wyjścia niema; pozostaje jedno—cofnąć się ze stanowiska. Izba nie ma prawa żądać dymisji gabinetu, ona tylko może wykazać konieczność.... (owacja).

Winawer. „Deklaracja pominęła równouprawnienie narodowości, czy wobec tego możliwe są—porządek i wolność?.

Ogorodnikow porównywa manifest 17 | X z deklaracją, wykazując ich sprzeczność.

Zabiera głos minister sprawiedliwości Szczegłowitow. Oznajmia, że rząd nie zasługuje na tyle zarzutów, że położenie ministrów obecnie jest wyjątkowo trudne ze względu na stare prawa, które trzeba udoskonalić. W końcu dodaje, że nieporozumienie gabinetu z Izbą, to—zadatek przyszłej wspólnej działalności.

Żyłkin. Izba Państwowa doszła do wniosku, że rząd nie chce się przychylić do żądań narodu, wobec czego pokój w kraju i ideowa praca przedstawicielstwa narodowego są niemożliwe. Jawne lekceważenie najżywotniejszych potrzeb ludu, zmusza Izbę w imieniu całego narodu do żądania zmiany gabinetu na inny, który posiadałby zaufanie.

Rezolucje w sprawie zmiany gabinetu przyjęto większością głosów (7—przeciw). Posiedzenie zamknieto. Następne w poniedziałek o godzinie 2-ej.

Moskwa 28 | V. Do organizacji socjal-demokratycznej partji należy z górą 5,000 robotników.

Ze względu na krążące pogłoski o zamiarze rewolucjonistów wypuścić więźniów politycznych — straże ochronne zostały silnie wzmocnione.

Petersburg 28 | V. W zagranicznych rosyjskich gazetach krążą nieprawdopodobne pogłoski o wprowadzeniu do Dumy wojska, aresztowaniu posłów i ogloszeniu wojennej dyktatury Trepowa.

Tyflis 28 | V. Na przejeżdżających o god. 10 rano gubernatora Timofiejewa i policmajstra Martynowa rzucono dwie bomby. Policmajster wyskoczył z pojazdu i zastrzelił sprawcę. Od bomby zginął jeden kozak.

Petersburg 28 | V. Izba Sądowa zawiesiła wydawnictwo gazety „Dieło Naroda“. Redaktora członka Dumy, Uljanowa pociągnięto do odpowiedzialności na mocy §§ 103—178—198.

Petersburg 28 | V. Wczoraj po nabożeństwie przed cerkwią św. Włodzimierza, rzucono kilka bomb. Trzy osoby zabite. Z osób urzędowych nikt nie ucierpiał. Sprawców zatrzymali.

Zagraniczne.

Sztokholm 27 | V. Gabinet ministerjalny podał się do dymisji. Zwołanie nowego — polecono dyrektorowi telegrafów Lindmanowi.

Redaktor i Wydawca Dr. H. Fidler. „Druk Jan Kanty Trzebiński“—Radom.